

در دوره‌های گذشته، به‌ویژه سه سال تا چهار دهه اخیر، نقش مردم بومی در برنامه‌های توسعه سواحل مکران بسیار کم‌رنگ بوده است. بسیاری از تصمیم‌های توسعه‌ای عمدتاً در تهران اتخاذ شده و سپس در سواحل مکران، در جنوب شرق ایران، اجرا شده‌اند؛ بدون آنکه مردم محلی نقش مؤثری در فرایند تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های توسعه داشته باشند.

در حدود ۱۰ تا ۱۵ سال اخیر توجه بیشتری به مشارکت مردم بومی شده، اما این میزان مشارکت همچنان از حد مطلوب فاصله دارد. یکی از مسائل مهم در این زمینه، ضرورت آموزش و توانمندسازی مردم محلی است. مردم محلی هنوز آموزش‌های لازم برای توسعه و توسعه‌پذیری را ندیده‌اند. اگر مشارکت واقعی مردم بومی در برنامه‌های توسعه سواحل مکران شکل بگیرد، بدون تردید طرح‌ها نتایج بهتری خواهند داشت و میزان موفقیت و بهره‌وری آن‌ها افزایش خواهد یافت. در غیر این صورت، ممکن است برخی طرح‌ها پس از چند سال کاملاً بی‌فایده بمانند و نتوانند به اهداف مورد انتظار دست پیدا کنند.

در حال حاضر برنامه‌هایی برای آموزش نیروی انسانی بومی وجود دارد، اما این برنامه‌ها عمدتاً در مقیاس‌های کوچک محلی مانند روستاها اجرا می‌شوند و بیشتر ماهیتی مقطعی و کوتاه‌مدت دارند. هنوز یک برنامه جامع، بلندمدت و مستمر که هدف آن آموزش مردم محلی در راستای توسعه پایدار سواحل مکران و آماده‌سازی آنان برای تقاضای آفرینی در فرایند توسعه باشد، به‌طور کامل تدوین یا اجرایی نشده‌است.

البته در دانشگاه اقدام‌هایی در این زمینه انجام شده است؛ از جمله تهیه طرح توسعه آمایش سرزمین استان که به استانداری ارائه و ابلاغ شده است. با این حال، به نظر می‌رسد یکی از چالش‌های اصلی در مسیر اجرای این برنامه‌ها، تأمین اعتبارات و منابع مالی باشد که اگر اجرایی شود احتمال کاهش موانع از طرف مردم هم وجود دارد.

روند خیلی مثبت نیست ولی خیلی اتفاق های مثبت
 زرگی افتاده است. عامل اصلی، تحریم هاست و اگر
 بحث نقش موانع نظام اداری سیاسی ایران برطرف شود
 شرایط می تواند تغییر کرده و سواحل مکران در جایگاه
 حکمرانی کشور جایگاه ویژه و خاصی پیدا کند. در حال
 حاضر در تنگه هرمز درگیری زیاد است اما در چابهار
 درگیری زیادی نداریم و می توانیم به اینجا به عنوان یک
 هاب منطقه ای در راستای صادرات و واردات کل منطقه
 مثل پاکستان و هندوستان که از آب های آزاد دور هستند
 حتی افغانستان نگاه کنیم.

تغییر نگاه حاکمیت و نظام حکمرانی کشور به منطقه مکران، مجلس، قوه مجریه و مسئولان محلی و استانداری‌ها نگاهی بلندمدت باشد. اگر نگاه بلندمدت کلانی باشد بدون شک این موانع برداشته خواهد شد و خیلی کم‌رنگ می‌شوند. شما اگر اراده توسعه در منطقه مکران و در سواحل جنوب کشور داشته باشید قطعاً این ایده در مرحله ۵ تا ۱۰ سال آینده عملی و اجرا خواهد شد و به توسعه خواهیم رسید.

در مرحله دوم به نظر بحث مسائل فرهنگی اجتماعی میان مردم است که باز هم حاکمیت باید ورود کند و مردم تقریباً در طرح‌های توسعه‌ای مشارکت کنند و نظر بدهند. بحث‌های اقتصادی هم بحث‌های مرزی است؛ مرز آنجایی که اولویت مثبت است اما متأسفانه در کشور ما این به یک تهدید برای ما در منطقه بلوچستان تبدیل و موجب شده مردم به سمت قاچاق بنزین بروند.

«مکران» غنی از ثروت، محروم از توسعه

سرمایه‌گذاری‌هایی هستند که تمایل به ورود و فعالیت دارند، اما برخی عوامل و موانع که مشخص نیست دقیقاً منشأ حاکمیتی، مردمی، فرهنگی یا عوامل دیگر دارند، سبب می‌شوند سرمایه‌گذار نتواند به نتیجه مطلوب برسد.

سرمایه‌گذار وقتی شرایط را مقایسه می‌کند، ممکن است با خود بگوید به جای اینکه در بلوچستان سرمایه‌گذاری کنم، در مناطقی مانند تهران سرمایه‌گذاری کنم که با اطمینان بیشتری فعالیت می‌کنم و بازدهی مناسبی هم دارد. همین مسئله موجب می‌شود جذابیت سرمایه‌گذاری در مکران کاهش پیدا کند.

یکی از مهم‌ترین موانع، مسئله امنیت است. متأسفانه، کمبودهای مانند گروگان‌گیری، حمله به پیمانکاران محلی و مشکلات امنیتی وجود دارد، در برخی موارد، تجهیزات و نقل پیمانکاران آسیب دیده یا مورد حمله قرار گرفته است که مجموع این مسائل موجب شده سرمایه‌گذار احساس امنیت لازم برای حضور و فعالیت در منطقه را نداشته باشد.

کاهش سطح امنیت موجب شده ورود سرمایه به منطقه بسیار محدود باشد. در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی به‌خصوص در مورد کشورهایی مانند هندوستان که به‌تأیید و حمایت‌های خارجی برخی طرح‌های توسعه‌ای در این کشورها با مشکل مواجه شدند و در نهایت در حالت تعلیق قرار گرفتند.

متأسفانه نظام بروکراسی در ایران، نظامی بسیار دست‌وپاگیر و کند است. فرایند تصمیم‌گیری و انتقال یک تصمیم از سطح ملی تا رسیدن به مرحله اجرا، مسیر بسیار طولانی دارد و همین زنجیره طولانی سبب کند شدن روند اجرا می‌شود. گاهی ممکن است ۶ ماه تا یک سال زمان ببرد تا یک طرح از مرحله تصمیم‌گیری به مرحله ارائه و اجرا برسد. حتی پس از رسیدن طرح به مرحله اجرا نیز موانع زیادی وجود دارد. یکی از مهم‌ترین مشکلات، مسئله تورم ساختاری در کشور است. موانع اداری و ساختاری در کشور بسیار پررنگ هستند. بروکراسی شدید، کندي در تصویب طرح‌ها و پیچیدگی

جاده‌ها، نواحی حمل و نقل و پل‌ها می‌شود. در بسیاری موارد، پل‌ها زیر آب می‌روند و همین مسئله مشکلات جدی برای ارتباطات و توسعه منطقه ایجاد می‌کند. حاکمیت در مجموعه خود اقداماتی را آغاز کرده، به‌ویژه در زمینه توسعه خطوط ریلی که گام مثبتی است؛ اما هنوز تا رسیدن به جایگاه واقعی و مورد نیاز منطقه فاصله زیادی وجود دارد. یکی از دلایل این مسئله نیز گستردگی کم‌رشدی، محدودیت‌های بودجه‌ای و محدود بودن امکانات جاری است.

با توجه به اینکه در جنوب بلوچستان پوشش جنگلی گسترده‌ای نداریم، این موضوع شاید به اندازه برخی عوامل دیگر پررنگ نباشد؛ اما با این حال، مسائل زیست محیطی همچنان تأثیرگذار هستند.

یکی از مهم‌ترین مسائل در این حوزه، موضوع فرهنگ‌سازی، مدیریت پسماند و نقش شهرداری‌ها و بهیاری‌ها در این زمینه بوده که متأسفانه بسیار کمرنگ است. در بسیاری از مناطق، زباله‌ها به شکل مناسبی مدیریت نمی‌شوند و در کنار رودخانه‌های کوچک و منابع آبی دیو می‌شوند. این مسئله سبب ایجاد آسیب‌های جدی به محیط زیست و در نهایت به زندگی مردم منطقه آسیب‌رسان می‌شود.

این موضوع به خصوص در منطقه چابهار و سواحل مکران اهمیت بیشتری پیدا می‌کند؛ چراکه دفع نامناسب پساب‌ها و ورود فاضلاب‌های شهری و کشاورزی به داخل دریا و رودخانه‌ها، از جمله مشکلات جدی منطقه است.

دامه این روند می‌تواند به منابع طبیعی، اکوسیستم دریاپی و سلامت جامعه آسیب وارد کند و خود به مانهی برای توسعه پایدار تبدیل شود. با این حال مسائل زیست محیطی در مقایسه با برخی موانع دیگر، در جایگاه‌های بعدی قرار می‌گیرند و مهم‌ترین مانع توسعه منطقه محسوب نمی‌شوند؛ اما توجه به این برای ایجاد توسعه پایدار و حفظ منافع جوامع محلی ضروری است.

■ وضعیت جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در منطقه
مکران، ظرفیت‌ها و موانع موجود را چطور می‌بینید؟
متأسفانه در زمینه جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی
با محدودیت‌های جدی مواجه هستیم. در این منطقه

آکید زیادی بر شعارها، وعده‌ها و بزرگ‌نمایی اهداف وجود دارد؛ یعنی مطرح می‌شود که باید این اتفاق‌ها رخ دهد و این منطقه باید به چنین جایگاهی برسد، اما در عمل آن طور که باید، اقدام‌های لازم اجرا نمی‌شود.

قته وارد مرحله اجرا می‌شویم، مسائلی مانند کمبود یا مشکلات بودجه‌ای، موانع اداری، چالش‌های فرهنگی و مسائل متعدد دیگر مطرح و موجب می‌شود میان وعده‌ها و واقعیت فاصله ایجاد شود. باید فاصله میان حرف و عمل کمتر شود؛ چراکه توسعه زمانی اتفاق می‌افتد که وعده‌ها و مرحله بیان و شعار عبور کرده و در عمل اجرایی شوند.

پرساخت‌ها نقش بسیار کلیدی و مهمی در توسعه سواحل مکران دارند؛ چراکه بنده خودم مراجعات مستقیم به این منطقه داشته‌ام و از نزدیک با شرایط آنجا آشنا هستم. متأسفانه یک راه بیشتر وجود ندارد؛ یکی از مسیرهای اصلی، مسیر نیکشهر است که بخشی از آن کوهستانی بوده و شرایط خاص خود را دارد. مسیر نیکشهر به سمت چابهار نیز مسیر مناسب‌تری محسوب می‌شود، اما در این حال، هنوز هم این مسیر به صورت دوطرفه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ر، حوزه حمل و نقل ریلی، خوشبختانه در دوره شهید
ثیسی و آقای پزشکیان اقداماتی برای توسعه خطوط
ریلی آغاز شده و این پروژه در حال ساخت است که
توافق مثبتی محسوب می‌شود؛ اما همچنان تا رسیدن به
جایگاه مطلوب فاصله زیادی وجود دارد. اتصال منطقه
جنوب شرقی کشور به نقاط مرکزی ایران از اهمیت
بسیار بالایی برخوردار است، اما متأسفانه وضعیت
علی‌زیرساخت‌های حمل و نقل بسیار نامناسب است.
جاده‌ها عمدتاً کیفیت پایینی دارند، پرترافیک هستند،
فرض مناسبی ندارند و در بسیاری از نقاط حتی آزادراه
از اتوان به معنای واقعی وجود ندارد. در استان سیستان
بلوچستان، تنها در سال‌های اخیر چند کیلومتر مسیر
اتوانی ایجاد شده، اما هنوز شبکه گسترده‌ای از اتوان
در منطقه وجود ندارد و بیشتر مسیرها جاده‌های باریک
هستند.

ز طرف دیگر، شرایط اقلیمی منطقه نیز بر آسیب پذیری
 ی‌ساخت‌ها تأثیر می‌گذارد. بارندگی‌های موسمی که
 قریباً حدود ۶ ماه از سال ادامه دارد، سبب آسیب دیدن

فاطمه طالبیان شریف | سواحل مکران به عنوان یکی از مناطق دارای ظرفیت های مهم اقتصادی، تجاری و ژئوپلیتیکی کشور، همواره مورد توجه برنامه های توسعه ای قرار داشته است.

با این حال، بهره‌گیری کامل از توانمندی‌های این منطقه نیازمند شناخت دقیق چالش‌ها و موانعی است که در مسیر رشد و پیشرفت آن قرار گرفته‌اند. بررسی عوامل مؤثر بر کندی روند توسعه، از مسائل مدیریتی و زیرساختی گرفته تا جنبه‌های اجتماعی و اقتصادی، می‌تواند به درک بهتر شرایط موجود و ترسیم مسیرهای

به گفت و گو نشستیم.

تقریباً سه عامل اصلی وجود دارد که شامل عوامل سیاسی و اداری، اقتصادی و فرهنگی-اجتماعی می‌شود.

- ۱. عامل فرهنگی-اجتماعی:** در دسته‌بندی فرهنگی-اجتماعی، عمدتاً مسئله این است که توسعه و پیشرفت در فرهنگ بلوچستان هنوز جایگاه واقعی خودش را پیدا نکرده است؛ یعنی بحث توسعه و جرف و جلوت هنوز آن طور که باید در فرهنگ اجتماعی نهادینه نشده است؛ چرا که همچنان فرهنگ قومی-مذهبی خاص منطقه وجود دارد و عمدتاً مبتنی بر توسعه نیست. متأسفانه این فرهنگ بیشتر مبتنی بر مذهب و مسائل است که شاید بتوان نام آن را نوعی تقدیرگرایی گذاشت. بنابراین عامل فرهنگی-اجتماعی بسیار پررنگ است.

یکی از عوامل بسیار مهم دیگر در این زمینه نقش خود مردم منطقه است. یعنی خود مردم بلوچ هنوز به آن پختگی و بلوغ لازم نرسیده‌اند که بتوانند توسعه را به این شکل و یا این مدل دنبال کنند. هنوز در برخی موارد در فضای دهه‌های گذشته باقی مانده‌اند. در این میان، حاکمیت می‌تواند نقش میانجی و تسهیلگر ایفا کند تا مردم به سمت پیشرفت و توسعه حرکت کنند؛ از طریق اجرای طرح‌هایی که مثبت و سازنده باشند و موجب شوند مسیر حرکت جامعه به سمت فعالیت‌های توسعه‌محور باشد، نه به سمت قاچاق پزین و مسائل مشابه.

۲. **عامل اقتصادی:** در بحث اقتصادی، مسئله اصلی این است که اشتغال موجود در آنجا متأسفانه تحت تأثیر قاچاق قرار گرفته است. یکی از موانع توسعه، بحث قاچاق سوخت و قاچاق انسان است که در آن منطقه بسیار پررنگ شده است. دانشجویانی را سراغ دارم که حتی از ادامه تحصیل بازمانده‌اند؛ صرفاً به خاطر اینکه وارد بحث قاچاق سوخت شده‌اند. می‌گویند درآمد خیلی خوبی دارد؛ شبلی ۵ یا ۱۰ میلیون تومان درآمد کسب می‌شود و دیگر دلیل برای ادامه تحصیل نمی‌بینند.

بحث دیگر، همان طرح رزاق است که به نظر من خود آن هم به نوعی مانع ایجاد کرده است. به شکلی که مردم به‌لغو منتظر مانده‌اند تا ماهیانه مبلغی به حسابشان واریز شود و دیگر نیازی به انجام کار خاصی احساس نکنند. این موضوع هم به نظر من یکی دیگر از موانع بزرگ توسعه است.

۳. **عامل سیاسی.** اداری: توجه حاکمیت در دوره‌های گذشته، نسبت به منطقه مکران با کم‌لطفی همراه بوده و آن طور که باید به این منطقه توجه نشده است. در دوره شهید رئیسی این توجه تقریباً شروع شد و در دوره آقای پرشکریان نیز ادامه پیدا کرد. توجه‌ها به سمت این منطقه جلب شد و حتی رهبر شهید انقلاب نیز اشاره کردند که مکران باید مورد توجه ویژه قرار بگیرد و ظرفیت‌های آن به شکل خاص دیده شود.

مستأفانه اکنون در شوش جنگ، منطقه تا حدی آسیب زیادی دیده و اکنون نیز شاهد شرایطی هستیم که چالش‌های بزرگ‌تری ممکن است ایجاد شود.

اگر بخواهم در سطح ملی و کلان هم به این موضوع اشاره کنم، یکی از مهم ترین دلایل این فاصله، شعارگرایی است. بلوچستان بخش جنوبی استان را شامل می شود؛ یعنی مناطقی مانند نیکشهر، ایرانشهر، مناطق پایین تر و منطقه مکران که جابهار نیز در این محدوده قرار می گیرد. در بسیاری از مسائل اداری و در نظام پیشرفت و توسعه،

[illegible]

افقی

۱. از مناطق دیدنی خسرو شهر که زندانی تاریخی مربوط به عصر صفویه را در خود جای داده است - شبه جزیره ای در اروا ۲. یاری رساندن - مزاح - نقاش ۳. نسوان - میوه ای ریز و خوشمزه و از خشکیار صادراتی - از نسخ کم اقبال سیستم عامل ویندوز ۴. پسوند فاعلیت - قلمه گیاه - چوب شکسته بندی - برنده ۵. نامی پسرانه به معنی هوشیار - بخشی از جمله - ویتامین جدولی ۶. ماهی کنسروی - زبانی از خانواده زبان های هندی و اروپایی - کوسه در گویش جنوبی ۷. نوعی کاغذ نامرغوب - باطل کننده - مثل و مانند ۸. واحد سرعت هواپیما - لقب شیخ شمس الدین محمد بن مکی بن احمد عاملی نبطی جزینی از فقهای بزرگ شیعی - سیم اتصال زمین ۹. حرکت داشتن - از علوم انسانی - فاکتور کالا ۱۰. چرخ خودرو - از سدهای تأمین کننده آب شرب تهران - عدد تنفسی ۱۱. نت میانی - نوعی ماهی خوراکی درای خزر - ظرف گلی ۱۲. واحد - آخر نیخته - رسوب ته جوی - دعای زیر لب ۱۳. رشته های زرد رنگ که استخوان ها را به هم وصل می کند - نام پسرانه فرنگی -

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

عمودی

۱. رجعت - ماوراء الطبیعه ۲. افراد مورد اعتماد - سنت حسنه
- از دواج - گرامیداشت ۳. سلاحی مانند شمشیر با تیغه راست و
- پهپن - جهان باقی - ویرایش ادبی ۴. دیدنی نظامی - از پی غذا
- نوعی شیرینی سوغات کرمانشاه - فرزند ذکور ۵. نام ترکی -
- از راز و نیاز با معبود - رمه اسبان وحشی ۶. خوش گذرانی - با حنا
- هزار کیلو ۷. شناس - سمت راست - ظرف جوش آوردن آب
۸. شایسته - همدم دیرین گلدسته صحن انقلاب حرم مطهر
- رضوی - بیماری مرگمگرمی ۹. نانوا - توانایی - برگزیده و خالص ۱۰.
- حرف دوم انگلیسی - قدیمی ترین وسیله تبلیغاتی - سده چپ
۱۱. نیمه گرم - زربلوفانی - شاه و اساس ۱۲. از کوشش های محلی در
- کشورمان - بخشدین - شهری صنعتی در ایالت تورینگن آلمان -
- رنگ آرامش بخش ۱۳. نوار ضبط صدا - نوعی نان ضخیم سنتی

مل جدول

[illegible]

طراح: محمدرضا علیزاده zadehalireza@gmail.com

۱۵- چلچراغ ۱۴. کباب- پاره تن خمپاره- شاخه ای از اتومبیلرانی ۱۵.
در هنگام بروز خسوف، کسوف، زلزله و امثال آن واجب می شود
- مسرور

-مسرور